

Hozzászólás Kántor Zoltán vitaindító írásához*

Vitaindítójában Kántor Zoltán nagyon alaposan elemezte az úgynevezett státustörvény háttérét, valamint a törvény körüli politikai és elméleti vitákat. Az általa felvetett kérdések közül csak egy témához szeretnék hozzászólni, mégpedig az állam/nemzetfelfogás kérdéséhez. Ezt követően röviden tárgyalnám a státustörvény nemzetközi visszhangját, amivel Kántor csak érintőlegesen foglalkozott, és amiről - mint angol kutató, Angliából nézve - azt hiszem, talán érdemben tudok szólni.

Azért szeretnék az állam/nemzet koncepciókkal foglalkozni, mert az általam is használt megközelítést, amely a státustörvényt valamiféle posztmodern, poszt-nemzetállami megoldásnak látja, Bakk Miklós is osztja a Kántor Zoltán által idézett cikkében¹. Talán ez a megközelítés teljesebb magyarázatot igényel. Az én használatomban a posztmodern/poszt-nemzetállami államfelfogás szemben áll a "modern", úgynevezett "vesztfáliai" típusú megközelítéssel. Ezek a felfogások elsősorban az államról szólnak, és csak azon keresztül kapcsolódnak a nemzettel kapcsolatos kérdésekhez. Az én megközelítésemben a posztmodern államfelfogás nem összeférhetetlen az etnikulturális nemzetfelfogással. Ahol egy-egy létező európai állam "posztmodern" elemeket mutat, az nem jelenti, hogy az etnikulturális nemzetek eltűnnek, vagy a nemzetépítési folyamatok megszűnnek. Sőt, sokszor épp ennek az ellenkezője igaz. A posztmodern államfelfogás két eleme a státustörvény-vitában is releváns:

1. A posztmodern állam elfogadja és alkalmazkodik ahhoz a tényhez, hogy kulturális értelemben a *lakossága* (*citizenry*) nem feltétlenül homogén. Az állampolgárok által alkotott, kulturálisan különböző csoportoknak joguk van saját kultúrájukat megvédeni és fejleszteni. Ez vonatkozik azokra a csoportokra is, amelyek nemzeteknek tekintik magukat. Ez a helyzet például a walesiekkel az Egyesült Királyságban vagy a katalánokkal Spanyolországban. Bizonyos értelemben ez a fajta állam ellentétben áll mind a hagyományos német megközelítéssel, annak "etnikai" nemzetfelfogásával, mind a francia állammal, annak "polgári" nemzetfelfogásával, mivel egyikük sem fogadja el egykönnyen a nem többségi kultúrához tartozó egyéneket és csoportokat. (A hagyományos német modell kizárja őket az állampolgárságból, a francia, bár könnyebben adja meg az állampolgárságot, erős asszimilációs nyomást gyakorol.) Mind a két modell abból a feltételezésből indul ki, hogy az államnak és az állampolgárságnak egybe kell esnie a többségi nemzet kultúrájával, és hogy csak az ilyen állampolgárság alapján lehet a területén élő egyéneket kormányozni.

A poszt-nemzetállami államban megszűnik a kizárólagos kapcsolat a többségi kultúra és az állam között. Az ilyen államban nemcsak az állampolgársági kritériumok alapján lehet kormányozni, hanem különböző kulturális csoportok szerint is, és egy államon belül több kultúra is virágozhat. Egy ilyen államban azonban felvetődik a kérdés: mi tartja össze az állampolgárság fogalmát, mi az állam legitimitációs bázisa? Igaz, hogy e kérdés könnyebben megválaszolható lenne egy olyan államban, mint az Egyesült Királyság, ahol *elvileg* az állam soha nem alapozott valamilyen monolitikus etnikulturális identitásra, hanem egy másfajta "brit" identitáson alapult - bár a britek mostanság nehézségbe ütköznek, amikor a "britséget" (*Britishness*) próbálják meghatározni. Nehezebb a helyzet mondjuk Romániában, ahol napjainkban gyakorlatilag csak két fő etnikulturális identitás van, amelyek ellentétben állnak egymással.

2. A vesztfáliai államhoz képest más a posztmodern állam kapcsolata a területiséggel (territoriality), aminek részei a területi szuverenitás és a "kemény" területi határok:

A. Egyrészt egy posztmodern állam létezésére bizonyíték lehet az, hogy nemcsak azokkal az egyénekkal törődik, akik a területén laknak, hanem olyan egyénekkel is, akik más állam(ok)ban élnek. Lehet, hogy ezek az egyének az állam kivándorolt állampolgárai, de az is lehet, hogy nem. Lehet, hogy ezek az egyének csak másfajta kapcsolatban állnak az állammal - például tagjai az adott állam többségi kulturális csoportjának, azaz egy kulturális nemzethez vagy egy nemzetközi valláshoz tartozhatnak. Éppen az állampolgárság és a kulturális (nemzeti) identitás szétválasztása teszi lehetővé ezt a kapcsolatot, ami annak ellenére létezik, hogy ezeknek az egyéneknek jogi értelemben nincs semmi kapcsolatuk a szóban forgó (anya)országgal. Így a posztmodern állam elfogadja, hogy nemcsak területi alapon tud kapcsolatban állni egyénekkel, hanem valamiféle nem-területi alapon is. Ilyen állam azt is elfogadhatja, hogy nemcsak területi államok lehetnek a nemzetközi rendszer tényezői, hanem ilyen tényezők lehetnek nem-területi, kulturális vagy

másfajta csoportosulások, erők, intézmények is. Véleményem szerint a MÁÉRT megalakulása jelezte az ilyenfajta gondolkodásmód létezését. Végül, annak az érdekében, hogy a határon túli (nemzeti) közösségeivel fejlődjön a kapcsolata, a posztmodern állam támogatja a határokon átnyúló folyamatokat, a határok "légiesítését".

B. A fenti gondolatmenet másik aspektusa az, hogy a posztmodern állam elfogadhatja: más államoknak, nemzetközi intézményeknek és szervezeteknek joguk lehet törődni azzal, ami a saját területén történik. Azaz megérti, hogy már nem teljes és oszthatatlan a területi szuverenitása. Ebből kifolyólag kétségeim vannak Kántor Zoltán azon véleményével kapcsolatban, mely szerint azok a tendenciák, amelyek megkérdőjelezik az állam szuverenitását, nem érintik jelentős mértékben a nemzetpolitikát. Bár Kántor két példája - az állampolgársági törvények és a kultúrtámogatások kérdése - igaz, más téren a nemzetközi intézmények és integrációk korlátozásokat jelentenek a nemzetpolitikára. Ez történt például Koszovóban Milosevic szerb "nemzetpolitikájával". Magyarország hagyományosan felhasználja a nemzetközi intézményeket, normákat, hogy korlátozásokat vagy ellenintézkedéseket eszközöljön ki a román vagy szlovák nemzetpolitika irányában.

A státustörvényről szóló vitákról készített elemzésem fő eredménye az, hogy a vita nagyjából e két államfelfogás - a modern/vesztfáliai és a posztmodern/poszt-nemzetállami - között folyik. Miközben a román és a szlovák kormány érvrendszere a vesztfáliai modell iránti erős elkötelezettségről tanúskodik, a magyar fél inkább hajlik a posztmodern megközelítés felé. Persze ez a különbség érthető a három kormány demográfiai, geopolitikai pozíciója alapján, így teljesen egyetértek Kántorral, amikor a különböző koncepciókról azt írja, hogy "a különböző politikai csoportosulások politikai érdekeiknek, ideológiájuknak megfelelően használják a számukra leginkább kedvezőbbnek vélt meghatározást". A státustörvényt az állam- és szuverenitás-felfogás tekintetében posztmodern megoldásnak lehet nevezni: a törvény logikája nem egyezik meg az abszolút területi szuverenitást és a "kemény" területi határokat hirdető elméletekkel. Továbbá, mivel a törvény szándékában nem irányul a szomszédos államok ellen, azt feltételezi, hogy erősödhet egy kisebbségi identitás anélkül is, hogy az az állampolgárság intézményét és az állam egységét, biztonságát fenyegetné.

A fenti államfelfogásokról szóló eszmefuttatást két elemmel kell kiegészíteni:

A. Bár mind a kisebbségi kérdéseket, mind a területiséget illetően a posztmodern állam más, mint a vesztfáliai, lehet, hogy más szempontból a posztmodern megközelítés a két fenti kérdésben ellentmondásos lehet. Itt az anyaországi (magyarországi) kisebbségekre gondolok, mint ahogyan Kántor Zoltán is. Én sem vagyok biztos abban, hogy egyszerre lehet azt mondani, hogy a magyar állam minden határain belül élő kisebbségi csoport állama, és hogy "felelősséget érez [csak] a határain kívül élő magyarok sorsáért". Ebből a szempontból a szlovák alkotmány következetesebb - a szlovák állam a szlovák nemzeté, és azért törődik a határon túli szlovákokkal.

B. Mind a vesztfáliai, mind a posztmodern/poszt-nemzetállami megközelítésben az állam ideáltipikusnak tekinthető. Heves vita folyik arról a szakirodalomban, hogy létezett-e valaha is egy tiszta vesztfáliai állam vagy nemzetközi rendszer. Jelenleg, bizonyos értelemben, minden európai állam posztmodern, mivel nem tudja magát teljesen elszigetelni a nemzetközi intézmények, a gazdaság befolyásától. A vesztfáliai és posztmodern államokkal kapcsolatban inkább tendenciákról vagy hangsúlyokról beszélhetünk. Közép-Kelet Európában mindkét megközelítés nyomai fellelhetők. Például, amennyiben van határon túli szlovák politika, még Szlovákia sem azonosítható teljes mértékben egy modern állammal. Ami Magyarországot illeti, teljesen egyetértek Kántor Zoltánnal, amikor azt állítja, hogy a státustörvénynek vannak bizonyos területi elemei, mivel csak a Magyarországgal szomszédos államokra vonatkozik.²

A nemzetközi visszhang

Bár a modern nemzetállam gyengülése jellemző a posztmodern korszakra, a vesztfáliai elemek egyáltalán nem tűntek el a nemzetközi rendszerben. Véleményem szerint, az egész státustörvénnyel kapcsolatos folyamatot úgy lehet értelmezni, hogy Magyarország megpróbált túllépni a vesztfáliai rendszeren, miközben kiderült, mennyire erős még ez a rendszer. Ezzel kapcsolatban érdekes volt látni, hogy miközben a korábbi kisebbségről szóló vitákban inkább Magyarország folyamodott a nemzetközi intézményekhez, a státustörvény kapcsán Románia is úgy érezte, hogy hasznot húzhat a konfliktus "nemzetköziesítésével". Ez részben a státustörvény bizonyos vitatott rendelkezései miatt volt így, amelyekre majd később visszatérek. Amennyiben ezek a rendelkezések nagyon erős kihívást jelentettek a vesztfáliai elvekre nézve, Románia és Szlovákia támaszkodhattak ezekre az elvekre a státustörvény-elleni pozíciójuk megerősítéséért. Magyarország pedig a nemzetközi rendszerben már meglévő posztmodern elemekre tudott hivatkozni. Így végül az egész vita arról folyt, hogy melyik államfelfogást támogatja inkább "Európa"?

A státustörvény részletesebb rendelkezéseinek tárgyalása előtt érdemes felhívni a figyelmet a "nemzetközi közösség" vagy "Európa" két általános és nyilvánvaló tulajdonságára, amelyek néha elfelejtettek tûnhetnek Közép-Kelet-Európában, de amelyek, véleményem szerint, részben magyarázzák "Európa" reakcióját a státustörvénnyel kapcsolatban. Itt elsősorban a Velencei Bizottság jelentésére gondolok, amit a magyar fél pozitívan értékelt, valamint az Európai Bizottság 2001 novemberében megjelent Magyarországról szóló évi országjelentésére, ami kimondta, hogy a státustörvény "néhány rendelkezése látszólag ellentétben áll a kisebbségvédelem általánosan elfogadott európai normáival", és hogy a törvényt "legkésőbb az EU-s csatlakozáskor összhangba kell hozni a közösségi vívmányokkal,

mivel az jelenleg nincs összhangban a diszkrimináció tilalmának a Szerződésben rögzített elvével".³ A két dokumentum közötti látszólagos különbség zavart okozott Magyarországon. Az, hogy Magyarország véleménye szerint más EU-s és EU-tagjelölt országok is hoztak a státustörvényhez hasonló rendelkezéseket, de nem kapnak kritikát az EU-tól, különös magyar panasznak tûnik az EU irányában.

Először is szerintem látni kell, hogy intézményileg .Európa. nem egy homogén és egységes dolog - bár érthető, hogy ez néha úgy tûnhet egy .periferikus. országból, amely már több mint egy évtizede próbál bekerülni "Európába". "Európa" több intézményből áll, ezeknek más-más funkciójuk van, mással foglalkoznak, és lehetnek közöttük nézeteltérések. A Velencei Bizottság az Európa Tanács (ET) (Council of Europe) egyik intézménye, amely az emberi jogokkal foglalkozik, és amely nem alkot minden tagállam számára automatikusan érvényes joganyagot, hanem főleg ajánlásokat és jelentéseket produkál, amelyek nem bírnak jogilag kötelező érvénnyel. Az ET régóta nyitott a kisebbségek helyzetét javító, újszerű intézkedések iránt. Az EU pedig alapvetően jogi-alapú szabadpiac; az EUnak nincs sem kisebbségi politikája, sem kisebbségi egyezménye. Az Európai Bizottság feladata az, hogy biztosítsa a jogi keretet a szabad gazdasági versenyre.⁴ A két intézmény eltérő véleménye a státustörvényről részben ebből a különbségből fakad. Miközben az ET "elfogultsága" inkább a kisebbségeket előnyben részesítő intézkedések iránt van, az EU csak vonakodva fogad olyan intézkedéseket, amelyek megszegik az egyenlő versengésről szóló elvet.

Másodsorban az európai intézmények nem mindentudóak. Szerintem ez részben magyarázhatja azt, hogy más EU-jelölt országok nem kaptak kritikát az EU-tól a státustörvényhez hasonló intézkedéseik miatt. Például tőlem tudta meg egy európai bizottsági tisztviselő, hogy Lengyelországban is létezik egy "státustörvény"-tervezet. Kutatásaim során megtudtam, hogy milyen kevés információ van az anyaországi politikákról. A szlovák "státustörvényről" például, a Velencei Bizottság jelentésén kívül csak egy, nyilvános angol nyelvű anyagot ismerek.⁵

Mindezek ellenére, véleményem szerint léteznek, olyan speciális okok, amelyek magyarázatként szolgálhatnak arra, hogy a magyar státustörvény miért kapott ilyen nemzetközi kritikát. Ezek az okok a *mit (csinál pontosan a törvény)?, hol (történt az egész)? és hogyan (cselekedett Magyarország)?* kérdéskörök köré rendelhetők. A mit? kérdés vonatkozásában elmondható, hogy kulcskérdés, *pontosan* miben azonos a magyar státustörvény más kisebbségtámogató vagy etnokulturálisan pozitívan megkülönböztető törvényekkel. Jogosan állítják a magyar státustörvény pártolói azt, hogy a kisebbségi kultúrák támogatását "jó dolognak" tekintik a nemzetközi normák, és hogy az etnokulturális pozitív megkülönböztetés bizonyos körülmények között jogilag engedélyezett. De ezek az érvek nem elegendőek arra, hogy a státustörvény minden rendelkezését indokoltá tegyék. Különösen a magyar törvény két rendelkezése okozott aggodalmat még a Velencei Bizottságnak is.⁶

Az első problémát az képezte, hogy a státustörvény támogatást nyújt magyar kisebbségi egyéneknek *a lakóhely szerinti államban*. Emiatt különbözik a magyar törvény az általános anyaországi támogatási rendszerektől, amelyek támogatják a kisebbségeket a lakóhely szerinti államaikban, de ez a támogatás nem egyéni alapon történik. Ezért különbözik a magyar törvény a szlovák törvénytől vagy a lengyel tervezettől is, amelyek egyéni alapon működnek, de kedvezményeket csak az anyaországban biztosítanak. Miközben egyre inkább elfogadott az egyén joga a saját kultúrájának megőrzéséhez, az az érvelés, amely szerint az anyaországnak joga van támogatni a határon túli nemzettársai kultúráját nem a saját területén, sokkal erősebb kihívása a területi szuverenitási elvnek, mint azok a nemzetközi normák, amelyek arra kötelezik az államokat, hogy biztosítsák saját állampolgáraiknak a kultúrájukhoz való jogot az állam határain belül. Részben ezzel kapcsolatban a Velencei Bizottság és az EBESZ kritikája is. Ebből kifolyólag és ezzel kapcsolatban Magyarország a törvényt övező viták során megtapasztalhatta, hogy milyen erősek még a vesztfáliai elemek a nemzetközi rendszerben.

A magyar státustörvény másik problematikus része az, hogy nem csupán kulturális-oktatási téren nyújt kedvezményeket (munkavállalás stb.). Amennyiben a törvény a magyar kisebbségek kultúráját akarja támogatni, csak igen nehezen tudják megmagyarázni a jogalkotók, hogy miért indokolt a nem kulturális-oktatási téren a pozitív megkülönböztetés. Továbbá, mint ahogyan azt az ausztriai esettel kapcsolatban megtudtuk, különösen a gazdaságban

működő pozitív megkülönböztetés ütközik az EU-s szabályokkal, amelyek, mint a fentiekben is megjegyeztem, a szabad és igazságos gazdasági versengést akarják biztosítani, elsősorban a diszkriminációmentesség elve alapján. A gazdasági elemek adnak okot arra, hogy a magyar státustörvény problematikus legyen az EU számára, miközben az a pozitív megkülönböztetés, amely néhány EU-s állam állampolgársági törvényében vagy kultúrpolitikájában jelen van, nem jelent problémagócot.⁷

A "hol?" kérdést illetően két dolgot érdemes figyelembe venni. Először is, miként az több esetből is kiderült: amit szabad egy EU-tagországnak, lehet, hogy nem szabad egy jelölt-orozágnak. Így az EU státustörvényt illető kritikája részben Magyarország jelöltstátusából fakadhat. Nem ismerem részletesen a görög esetet, de ez lehet az egyik ok arra, hogy ismereteim szerint működik az a görög rendelet, amely görögországi munkavállalásra jogosítja fel a görög származású albán állampolgárokat, és amely talán a leginkább hasonlít a magyar státustörvényhez a különböző anyaországi intézkedések közül. A státustörvénnyel kapcsolatban érzékelhető vegyes nemzetközi reakció a Magyarországot is magában foglaló régióról alkotott képnek is köszönhető. A nemzetközi közösség nagyon jól tudja, milyen kényes a kisebbségi kérdések kezelése ebben a régióban, és mihez vezethet, ha egy állam erős anyaországi szerepet vállal (lásd Bosznia, Grúzia, Moldávia). Bár az ilyen félelmek nem indokoltak a magyar esetben, lehet, hogy a nemzetközi közösség részben a precedens miatt aggódott a státustörvénnyel kapcsolatban.

Ez utóbbi szorosán összekapcsolódik a "hogyan?" kérdésével. Bár a revizionizmusról szóló félelmek nem indokoltak, sajnos, bizonyos politikai körökben léteznek ilyen gondolatmentek Magyarország több szomszédos országában. A Magyarország iránt érzett gyanú, bizalmatlanság csak nőtt azzal, hogy a szomszédos államok úgy érezték, Magyarország egyoldalúan cselekedett a státustörvényt illetően (még ha néhányan a Magyarország ellen panaszokat fel is nagyították belső politikai okok miatt). Ez kiváltotta a nemzetközi közösség aggodalmát, részben azért, mert az európai hatalmak jó kapcsolatokat akarnak látni a jövőbeni EU-tagországok között, részben mert a más országokkal való folyamatos konzultáció fontos alapelve az EU működésének. Az, hogy Magyarország és Románia egyetértésre akartak és tudtak is jutni a törvény végrehajtását illető több fontos kérdésben, jó jel a nemzetközi közösség számára.

* A szöveg 2002. január 16-án zárult le

Jegyzetek

¹ Lásd Brigid Fowler: Fuzzing Citizenship, Nationalising Political Space: A Framework for Interpreting the Hungarian 'Status Law' as a New Form of Kin-state Policy in Central and Eastern Europe. One Europe or Several? Programme Working Paper 40/02. Brighton: Sussex European Institute, University of Sussex, 2002.

² Ezzel kapcsolatban érdekes volt látni a kutatásaim során, hogy Lengyelország nem csinál olyan megkülönböztetést, mint Magyarország a közép-kelet-európai és a nyugati diaszpóra között. Így a tervezett lengyel státustörvény a nyugati emigránsokra is vonatkozna. Az etnikulturális nemzetfelfogás szempontjából ez következetesebb, mint a magyar törvény - de a nagyobb költség, amely a nyugati lengyelekre is vonatkozó intézkedéssel járna, az egyik ok arra, hogy a Szejm nem fogadta a tervezetet.

³ Commission of the European Communities, 2001 Regular Report on Hungary's Progress towards Accession, Brussels, November 13. Nem hivatalos fordítása letölthető Magyarország Külügyminisztériumának a honlapjáról (www.kum.hu).

⁴ Ezzel kapcsolatban talán el kell tekinteni a Közös Agrár Politikától.

⁵ Gábor Gál, Adriana Lamaèková és Balázs Jarábik: Comparative Analysis on the So-called Status Laws in Hungary and Slovakia. Center for Legal Analyses, Slovakia, dátum nélkül, letölthető a www.cla.sk című honlapról.

⁶ A Velencei Bizottság jelentésén és az én munkatanulmányomon kívül különböző anyaországi intézkedéseket hasonlít össze Grüber Károly: Pozitív, nemzeti alapú intézkedések a kisebbségek és határon túli nemzetpolgárok identitásának megőrzésére Európában. Pro Minoritate, 2001. ősz.

⁷ A határon túli magyar kisebbségek által gyakorolt nyomás ellenére a jogalkotók nem adtak kedvezményt a vízumpolitika és a határokkal kapcsolatos rendszer terén, ami úgyszintén problematikus lett volna az EU számára.

- Kántor Zoltán: A státustörvény: nemzetpolitika vagy a kisebbségvédelem új megközelítése?
- Bakk Miklós: A menetközbeni paradigma
- Bauer Tamás: A státustörvény: kisebbségvédelem helyett "nemzetpolitika"
- Bíró Béla: Megkülönböztetett diszkrimináció?
- Bodó Barna: Eseménytörténet és szellemrajz
- Borbély Zsolt Attila: A státustörvény: magyar nemzetstratégiai alapvetés és nemzetpolitikai lakmuszpapír
- Brigid Fowler: Hozzászólás Kántor Zoltán vitaindító írásához
- Majtényi Balázs: A szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény vitás jogi kérdései
- Németh Zsolt: A határokon átívelő nemzeti integráció jegyében
- Tabajdi Csaba: A kedvezménytörvény 1989-ben kezdődött a kisebbségi rendszerváltozás folyamatában
- Tóth Judit: Sem nemzetpolitika, sem kisebbségvédelem
- Plugor Magor: A státustörvény vitája a Magyar Hírlapban
- 2001. évi LXII. Törvény a szomszédos államokban élő magyarokról
- A Velencei Bizottság jelentése a nemzeti kisebbségek számára az anyaállamok által biztosított kedvezményes bánásmódról
- A Magyar Köztársaság Kormányának és Románia Kormányának egyetértési nyilatkozata
- John Hutchinson: Etnicitás és modern nemzetek
- Bárdi Nándor - Kovács Éva - Misovicz Tibor: Politikai attitűdök, nemzeti önképek az erdélyi magyarság körében (1997)
- Fráter Olivér: Kivándorlás és menekültügyi kérdés a székelyudvarhelyi református egyházközség számadatai tükrében (1908-1936)
- Kántor Zoltán: Az RMDSZ és a romániai magyar társadalom: alternatívák vagy kényszerpályák?
- Salat Levente: Javaslat a romániai magyar kisebbségi társadalom intézményes keretének megreformálására
- Veress Emőd: Észrevételek a törvényerejű kormányrendeletek romániai gyakorlatáról
- Alt Mónika - Boga Emese: Se vele, se nélküle
- Csata Zsombor: A politikai-adminisztratív elit változásai Csíkszeredában
- Gerencsér Balázs - Juhász Albin: A kisebbségvédelem megvalósulása a nemzetközi szervezetekben (ENSZ, ET, EBESZ, KEK)
- A nemzetiségi irodalom válogatott bibliográfiája 1990

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék